

Spojové struktury

Jan Faigl

Katedra počítačů
Fakulta elektrotechnická
České vysoké učení technické v Praze

Přednáška 08

B0B36PRP – Procedurální programování

Přehled témat

- Část 1 – Spojové struktury
 - Spojové struktury
 - Spojový seznam
 - Spojový seznam s odkazem na konec seznamu
 - Vložení/odebrání prvku
 - Kruhový spojový seznam
 - Obousměrný seznam
- Část 2 – Zadání 8. domácího úkolu (HW08)

Část I

Část 1 – Spojové struktury

Kolekce prvků (položek)

- V programech je velmi běžný požadavek na uchování seznamu (množiny) prvků (proměnných/struktur).
- Základní kolekce je pole.

Definované jménem typu `a[]`, například `double[]`.

 - Jedná se o kolekci položek (proměnných) stejného typu.

+ Umožňuje jednoduchý přístup k položkám indexací prvku.

Položky jsou stejného typu (velikosti), kompilátor tak může vytvořit kód, ve kterém se adresa prvku spočítá z indexu a velikosti prvku.

– Velikost pole je určena při vytvoření pole.
 - Velikost (maximální velikost) musí být známa v době vytváření.
 - Změna velikost není přímo možná.

Nutné nové vytvoření (alokace paměti), voláním `realloc()` může dojít k rozšíření, které závisí na aktuálním stavu paměti.
 - Využití pouze malé části pole (s objemnými prvky) může být plýtváním paměti.
- V případě řazení pole přesouváme jednotlivé položky pole.
 - Vložení prvku a vyjmutí prvku vyžaduje kopírování (zachování souvislosti dat).

Kopírování objemných prvků lze případně řešit ukládáním ukazatelů.

Základní operace se spojovým seznamem

- Vložení prvku:
 - Předchozí prvek odkazuje na nový prvek;
 - Nový prvek může odkazovat na předchozí prvek, který na něj odkazuje.

Tzv. obousměrný spojový seznam.
- Odebrání prvku:
 - Předchozí prvek aktualizuje hodnotu odkazu na následující prvek;
 - Předchozí prvek nově odkazuje na následující prvek, na který odkazoval odebraný prvek.
- Základní implementací spojového seznamu je **jednosměrný spojový seznam**.

Seznam – list

- Seznam (proměnných nebo objektů) patří mezi základní datové struktury.

Základní **ADT** – Abstract Data Type.
- Seznam zpravidla nabízí sadu základních operací:
 - Vložení prvku (**insert**);
 - Odebrání prvku (**remove**);
 - Vyhledání prvku (**indexOf**);
 - Aktuální počet prvku v seznamu (**size**).
- Implementace seznamu může být založena na poli nebo spojové struktuře.
 - Pole
 - Indexování je velmi rychlé.
 - Vložení prvku na konkrétní pozici může být pomalé.

Nová alokace a kopírování.
 - **Spojové seznamy**
 - Položky seznamu jsou sekvencně propojeny, přímý náhodný přístup není jednoduše možný.
 - Vložení nebo odebrání prvku může být velmi rychlé.

Jednosměrný spojový seznam

- Příklad spojového seznamu pro uložení číselných hodnot.
- Přidání nové hodnoty 50 je přidání nového prvku na konec seznamu.
- Odebrání prvku s hodnotou 79.
 1. Nejříve sekvencně najdeme prvek s hodnotou 79.
 2. Následně vyjmem prvek s hodnotou a propojíme prvek 93 s prvkem 50.

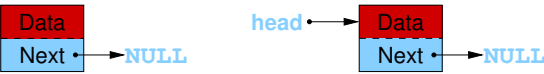
Položku `next` prvku 93 nastavíme na hodnotu `next` odebraného prvku, tj. na následující prvek s hodnotou 50.

Spojové seznamy

- Datová struktura realizující seznam dynamické délky.
- Každý prvek seznamu obsahuje:
 - Datovou část (hodnota proměnné / objekt / ukazatel na data);
 - Odkaz (ukazatel) na další prvek v seznamu.

NULL v případě posledního prvku seznamu (zarážka).
- První prvek seznamu se zpravidla označuje jako **head** nebo **start**.

Realizujeme jej jako ukazatel odkazující na první prvek seznamu.

Spojový seznam

- Seznam tvoří struktura prvku s dvěma základními položkami:
 - Data prvku (může být ukazatel);
 - Odkaz (ukazatel) na další prvek.
- Seznam je pak:
 1. Ukazatel na první prvek **head**;
 2. nebo vlastní struktura pro seznam.

Vhodné pro uložení dalších informací, počet prvků, poslední prvek.
- Příklad struktur pro uložení spojového seznamu celých čísel.

```
1 typedef struct entry {
2     int value;
3     struct entry *next;
4 } entry_t;
5 entry_t *head = NULL;
```

```
1 typedef struct {
2     entry_t *head;
3     entry_t *tail;
4     int counter; // pocet prvků
5 } linked_list_t;
```
- Pro jednoduchost prvky seznamu obsahují celé číslo.

Obecně mohou obsahovat libovolná data (ukazatel na strukturu).

Přidání prvku – příklad

1. Vytvoříme nový prvek (10) seznamu a uložíme odkaz v `head`.

```
head = myMalloc(sizeof(entry_t));
head->value = 10;
head->next = NULL;
```
2. Další prvek (13) přidáme propojením s aktuálně 1. prvkem.

```
entry_t *new_entry = myMalloc(sizeof(entry_t));
new_entry->value = 13;
new_entry->next = head;
```
3. a aktualizací proměnné `head`.

```
head = new_entry;
```
- Stále máme přístup na všechny prvky přes `head` a `head→next`.

■ **Inicializace položek prvku je důležitá.**
 - Hodnota `head == NULL` indikuje prázdný seznam.
 - Hodnota `entry→next == NULL` indikuje poslední prvek.

```
void* myMalloc(size_t size)
{
    void *ret = malloc(size);
    if (!ret) {
        fprintf(stderr, "
        Malloc failed!\n");
        exit(-1)
    }
    return ret;
}
```

lec08/my_malloc.h, lec08/my_malloc.c

Spojový seznam – size()

- Zjištění počtu prvků v seznamu vyžaduje projít seznam až k zarážce `NULL`.
- Poslední položka je taková, pro kterou platí `next == NULL`, nebo je seznam prázdný a `head == NULL`.
- Proměnnou `cur` používáme jako „*kurzor*“ pro procházení seznamu.
- ```
1 int size(const entry_t *const head)
2 { // const - we do not attempt to modify the list
3 int counter = 0;
4 const entry_t *cur = head;
5 while (cur) { // or cur != NULL
6 cur = cur->next;
7 counter += 1;
8 }
9 return counter;
10 }
```

Použijeme konstantní ukazatel na konstantní proměnnou, neboť seznam pouze procházíme a nemodifikujeme. Z hlavičky funkce je tak zřejmé, že vstupní strukturu ve funkci nemodifikujeme.
- Procházíme kompletní seznam ( $n$  prvků), abychom spočítali počet prvků seznamu.
- Lineární složitost operace `size()` –  $O(n)$ .

Příklad – Spojový seznam celých čísel

```
entry_t *head;
head = NULL; // initialization is important
push(17, &head);
push(7, &head);
printf("List: ");
print(head);
push(5, &head);
printf("\nList size: %i\n", size(head));
printf("Last entry: %i\n\n", back(head));
printf("List: ");
print(head);
push(13, &head);
push(11, &head);
pop(&head);
printf("List:");
print(head);
printf("\nPop until head is not empty\n");
while (head != NULL) {
 const int value = pop(&head);
 printf("Popped value %i\n", value);
}
printf("List size: %i\n", size(head));
printf("Last entry value %i\n", back(head));
```

```
$ clang -g demo-linked_list-
 int.c linked_list.c
$./a.out
List: 7 17
List size: 3
Last entry: 17
List: 5 7 17
List: 13 5 7 17
Cleanup using pop until head
 is not empty
Popped value 13
Popped value 5
Popped value 7
Popped value 17
List size: 0
```

lec08/linked_list-int.h
lec08/linked_list-int.c

Spojový seznam – push()

- Přidání prvku na začátek implementujeme ve funkci `push()`.
- Předáváme adresu, kde je uložen odkaz na start seznamu.
- head je ukazatel, proto předáváme adresu proměnné, tj. &head a parametr je ukazatel na ukazatel.*
- ```
1 void push(int value, entry_t **head)
2 { // add new entry at front of the list
3   entry_t *new_entry = myMalloc(sizeof(entry_t));
4   new_entry->value = value; // set data
5   if (*head == NULL) { // first entry in the list
6   new_entry->next = NULL; // reset the next
7   } else {
8   new_entry->next = *head;
9   }
10   *head = new_entry; //update the head
12 }
```

Alternativně můžeme `push()` implementovat také jako `entry_t* push(int value, entry_t *head)`.
- Přidání prvku není závislé na počtu prvků v seznamu.
- Konstantní složitost operace `push()` – $O(1)$.

Spojový seznam – back()

- Vracení hodnoty posledního prvku ze seznamu – `back()`.
- ```
1 int back(const entry_t *const head)
2 {
3 const entry_t *end = head;
4 while (end && end->next) { // 1st test list is not empty
5 end = end->next;
6 }
7 assert(end); //do not allow calling back on empty list
8 return end->value;
9 }
```

Kontrolou `assert()` vynucujeme, že při implementanci programu ladíme, že volání `back()` nebudeme provádět pro prázdný seznam. To musíme zajistit programově.
- Musíme projít všechny prvky seznamu.
- Lineární složitost operace `back()` –  $O(n)$ .

Spojový seznam – zrychlení operací `size()` and `back()`

- Operace `size()` a `back()` procházejí kompletní seznam.
- Operaci `size()` můžeme urychlit udržováním aktuálního počtu prvku v seznamu.
  - Zavedeme datovou položku `int counter`.
  - Počet prvků inkrementujeme při každém přidání prvku a dekrementuje při každém odebrání prvku.
- Operaci `back()` můžeme urychlit proměnou odkazující na poslední prvek.
- Zavedeme strukturu pro vlastní spojový seznam s položkami `head`, `counter`, and `tail`.
- ```
1 typedef struct {
2     entry_t *head;
3     entry_t *tail;
4     int counter;
5 } linked_list_t;
```

- V případě přidání prvku na začátek, aktualizujeme `tail` pouze pokud byl seznam doposud prázdný.
 - Proměnnou `tail` aktualizujeme při přidání prvku na konec nebo vyjmutí posledního prvku.

Spojový seznam – pop()

- Odebrání prvního prvku ze seznamu
- Kdy použijeme `assert()` a kdy `myAssert()`?
- ```
1 int pop(entry_t **head)
2 { // linked list must be non-empty
3 assert(head != NULL && *head != NULL);
4 entry_t *prev_head = *head; // save the current head
5 int ret = prev_head->value; // retrieve data from the current head
6 *head = prev_head->next; // set to NULL if the last item is popped
7 free(prev_head); // release memory of the popped entry
8 return ret;
9 }
```

Alternativně například také jako `int pop(entry_t *head)`, ale nenastaví `head` na `NULL` v případě vyjmutí posledního prvku.
- Odebrání prvku není závislé na počtu prvků v seznamu.
- Konstantní složitost operace `pop()` –  $O(1)$ .

Spojový seznam – procházení seznamu

- Procházení seznamu demonstrujeme na funkci `print()`.
- ```
1 void print(const entry_t *const head)
2 {
3     const entry_t *cur = head; // set the cursor to head
4     while (cur != NULL) {
5         printf("%i%s", cur->value, cur->next ? " " : "\n");
6         cur = cur->next; // move in the linked list
7     }
8 }
```
- Použijeme konstantní ukazatel na konstantní proměnnou, neboť seznam pouze procházíme a nemodifikujeme.
- Z hlavičky funkce je zřejmé, že vstupní strukturu nemodifikujeme.*
- Prvky seznamu tiskneme za sebou oddělené mezerou a poslední prvek je zakončen znakem nového řádku.

Spojový seznam – urychlený `size()`

- Samostatná struktura pro seznam.
- Položky `head` a `counter`.
- `head` je ukazatel na `entry_t`.
- Ve funkci `size()` předpokládáme validní odkaz na seznam.
- Proto voláme `assert(list)`.
- ```
typedef struct {
 entry_t *head;
 int counter;
} linked_list_t;

int size(const linked_list_t *list)
{
 assert(list);
 return list->counter;
}
```
- Přímá inicializace `linked_list_t linked_list = { NULL, 0 };`
- Do funkce `push()` a `pop()` stačí předávat pouze ukazatel, proto použijeme proměnnou `list`  
`linked_list_t *list = &linked_list;`
- Inkrementujeme a dekrementujeme proměnnou `counter` ve funkcích `push()` a `pop()`.
- ```
void push(int data, linked_list_t *list)
{
    ...
    list->counter += 1;
}
```

```
int pop(linked_list_t *list)
{
    ...
    list->counter -= 1;
    return ret;
}
```

Úvod	Spojový seznam	Start/End	Vložení/odebrání prvku	Kruhový spojový seznam	Obousměrný seznam
Spojový seznam – push() s odkazem na konec seznamu					
<pre>1 void push(int value, linked_list_t *list) 2 { // add new entry at front 3 assert(list); 4 entry_t *new_entry = myMalloc(sizeof(entry_t)); 5 new_entry->value = value; // set data; exit is called if myMalloc fails 6 if (list->head) { // an entry already in the list 7 new_entry->next = list->head; 8 } else { //list is empty 9 new_entry->next = NULL; // reset the next 10 list->tail = new_entry; //1st entry is the tail 11 } 12 list->head = new_entry; //update the head 13 list->counter += 1; // keep counter up to date 14 }</pre> <i>Hodnotu ukazatele tail nastavujeme pouze pokud byl seznam prázdný, protože prvky přidáváme na začátek.</i>					
Jan Faigl, 2025BOB36PRP – Přednáška 08: Spojové struktury22 / 55					

Úvod	Spojový seznam	Start/End	Vložení/odebrání prvku	Kruhový spojový seznam	Obousměrný seznam
Spojový seznamu – pushEnd()					
- Přidání prvku na konec seznamu. <pre>1 void pushEnd(int value, linked_list_t *list) 2 { 3 assert(list); 4 entry_t *new_entry = myMalloc(sizeof(entry_t)); 5 new_entry->value = value; // set data 6 new_entry->next = NULL; // set the next 7 if (list->tail == NULL) { //adding the 1st entry 8 list->head = list->tail = new_entry; 9 } else { 10 list->tail->next = new_entry; //update the current tail 11 list->tail = new_entry; 12 } 13 list->counter += 1; 14 }</pre> - Na asymptotické složitost metody přidání dalšího prvku (na konec seznamu) se nic nemění, je nezávislé na aktuálním počtu prvků v seznamu.					
Jan Faigl, 2025BOB36PRP – Přednáška 08: Spojové struktury25 / 55					

Úvod	Spojový seznam	Start/End	Vložení/odebrání prvku	Kruhový spojový seznam	Obousměrný seznam
Spojový seznam – Vložení prvku do seznamu					
- Vložení do seznamu: - na začátek – modifikujeme proměnnou head (funkce push()); - na konec – modifikujeme proměnnou posledního prvku a nastavujeme nový konec tail (funkce pushEnd()); - obecně – potřebujeme prvek (entry), za který chceme nový prvek (new_entry) vložit. <pre>entry_t *new_entry = myMalloc(sizeof(entry_t)); new_entry->value = value; // nastavení hodnoty new_entry->next = entry->next; //propojení s následujícím entry->next = new_entry; //propojení entry</pre> - Do seznamu můžeme chtít prvek vložit na konkrétní pozici, tj. podle indexu v seznamu. <i>Případně můžeme také požadovat vložení podle hodnoty prvku, tj. vložit před prvek s příslušnou hodnotou. Např. vložením prvku vždy před první prvek, který je větší vytvoříme uspořádaný seznam – realizujeme tak řazení vkládáním (insert sort).</i>					
Jan Faigl, 2025BOB36PRP – Přednáška 08: Spojové struktury29 / 55					

Úvod	Spojový seznam	Start/End	Vložení/odebrání prvku	Kruhový spojový seznam	Obousměrný seznam
Spojový seznam – pop() s odkazem na konec seznamu					
- Při volání musí být odkaz na spojový seznam platný (nikoliv NULL). assert() testujeme správnost volání, že jsme ve struktuře programu neudělali chybu. Po ovládní můžeme test vypustit, např. NDEBUG. myAssert() testuje, že data jsou za běhu programu správně. Pokud ne, ukončujeme program a reportujeme. <i>V našem konkrétním případě můžeme také zajistit programové použití assert() a podminit volání pop(), např. if (!is_empty(list)).</i> <pre>1 int pop(linked_list_t *list) 2 { 3 assert(list); 4 myAssert(list->head, __LINE__, __FILE__); // non-empty list 5 entry_t *prev_head = list->head; // save head 6 list->head = prev_head->next; 7 list->counter -= 1; // keep counter up to date 8 int ret = prev_head->value; 9 free(prev_head); // release the memory 10 if (list->head == NULL) { // end has been popped 11 list->tail = NULL; 12 } 13 return ret; 14 }</pre> <i>Hodnotu proměnné tail nastavujeme pouze pokud byl odebrán poslední prvek, protože prvky odebíráme ze začátku.</i> <pre>myAssert() 1 #ifndef __MY_ASSERT_H__ 2 3 4 #include <stdio.h> //fprintf() 5 #include <stdlib.h> //exit() and .. 6 7 #define myAssert(x, line, file) 8 \ 9 if (!(x)) {\ 10 fprintf(stderr, "my_assert 11 fail, line: %d, file %s\n", 12 line, file);\ 13 exit(-1);\ 14 } 15 #endif 16 17 Výpis chyby s číslem řádku a jménem 18 zdrojového souboru pro rychlejší nalezení 19 kontextu a případnou opravu.</pre>					
Jan Faigl, 2025BOB36PRP – Přednáška 08: Spojové struktury23 / 55					

Úvod	Spojový seznam	Start/End	Vložení/odebrání prvku	Kruhový spojový seznam	Obousměrný seznam
Spojový seznamu – popEnd()					
Odebrání prvku z konce seznamu. <pre>1 int popEnd(linked_list_t *list) 2 { 3 assert(list && list->head); // structure test not runtime 4 entry_t *end = list->tail; // save the end 5 if (list->head == list->tail) { // the last entry is 6 list->head = list->tail = NULL; // removed 7 } else { // there is also penultimate entry 8 entry_t *cur = list->head; // that needs to be 9 while (cur->next != end) { // updated (its next 10 cur = cur->next; // pointer to the next entry 11 } 12 list->tail = cur; 13 list->tail ->next = NULL; //the tail does not have next 14 } 15 int ret = tail->value; 16 free(end); 17 list->counter -= 1; 18 return ret; 19 }</pre> <i>Složitost je O(n), protože musíme aktualizovat předposlední prvek. Alternativně lze řešit obousměrným spojovým seznamem.</i>					
Jan Faigl, 2025BOB36PRP – Přednáška 08: Spojové struktury26 / 55					

Úvod	Spojový seznam	Start/End	Vložení/odebrání prvku	Kruhový spojový seznam	Obousměrný seznam
Spojový seznam – insertAt()					
Vložení nového prvku na pozici index v seznamu. <pre>void insertAt(int value, int index, linked_list_t *list) { assert(list); // list != NULL if (index < 0) { return; } // only positive position if (index == 0) { // handle the 1st position push(value, list); return; } entry_t *new_entry = myMalloc(sizeof(entry_t)); new_entry->value = value; // set data entry_t *entry = getEntry(index - 1, list); if (entry != NULL) { // entry can be NULL for the 1st new_entry->next = entry->next; // entry (empty list) entry->next = new_entry; } if (entry == list->tail) { list->tail = new_entry; // update the tail } list->counter += 1; }</pre> <i>Pro napojení spojového seznamu potřebuje položku next, proto hledáme prvek na pozici (index – 1)—getEntry().</i>					
Jan Faigl, 2025BOB36PRP – Přednáška 08: Spojové struktury30 / 55					

Úvod	Spojový seznam	Start/End	Vložení/odebrání prvku	Kruhový spojový seznam	Obousměrný seznam
Spojový seznam – back() s odkazem na konec seznamu					
- Proměnná tail je buď NULL nebo odkazuje na poslední prvek seznamu. <pre>1 int back(const linked_list_t *const list) 2 { // const - we do not modify the linked list 3 // we do not allow to call back on empty list that has to be assured 4 // programmatically 5 assert(list && list->tail); 6 return list->tail->value; 7 }</pre> - Udržováním hodnoty proměnné tail (ve funkcích push() a pop() jsme snížili časovou náročnost operace back() z lineární složitosti na počtu prvků (n) v seznamu O(n) na konstantní složitost O(1).					
Jan Faigl, 2025BOB36PRP – Přednáška 08: Spojové struktury24 / 55					
Úvod	Spojový seznam	Start/End	Vložení/odebrání prvku	Kruhový spojový seznam	Obousměrný seznam
Příklad použití					
- Příklad použití na seznam hodnot typu int. - Výstup programu <pre>1 #include "linked_list.h" 2 linked_list_t list = { NULL, NULL, 0 }; 3 4 linked_list_t *lst = &list; 5 push(10, lst); push(5, lst); pushEnd(17, lst); 6 push(7, lst); pushEnd(21, lst); 7 print(list); 8 9 printf("Pop 1st entry: %i\n", pop(lst)); 10 printf("Lst: "); print(list); 11 12 printf("Back of the list: %i\n", back(lst)); 13 printf("Pop from the end: %i\n", popEnd(lst)); 14 printf("Lst: "); print(list); 15 free_list(lst); // cleanup!!!</pre> <i>\$ clang linked_list.c demo-linked_list.c && ./a.out</i> <i>7 5 10 17 21</i> <i>Pop 1st entry: 7</i> <i>Lst: 5 10 17 21</i> <i>Back of the list: 21</i> <i>Pop from the end: 21</i> <i>Lst: 5 10 17</i> <i>lec08/linked_list.h</i> <i>lec08/linked_list.c</i> <i>lec08/demo-linked_list.c</i>					
Jan Faigl, 2025BOB36PRP – Přednáška 08: Spojové struktury27 / 55					
Úvod	Spojový seznam	Start/End	Vložení/odebrání prvku	Kruhový spojový seznam	Obousměrný seznam
Spojový seznam – getEntry()					
- Nalezení prvku na pozici index. - Pokud je index větší než počet prvků v poli, návrat posledního prvku. <pre>static entry_t* getEntry(int index, const linked_list_t *list) { // here, we assume index >= 0 entry_t *cur = list->head; int i = 0; while (i < index && cur != NULL && cur->next != NULL) { cur = cur->next; i += 1; } return cur; //return entry at the index or the last entry }</pre> <i>Pokud je seznam prázdný vrátí NULL, tj. list->head == NULL.</i> - Funkci getEntry() chceme používat privátně pouze v rámci jednoho modulu (linked_list.c). - Proto ji definujeme s modifikátorem static. <i>Viz lec08/linked_list.c</i>					
Jan Faigl, 2025BOB36PRP – Přednáška 08: Spojové struktury31 / 55					

Úvod	Spojový seznam	Start/End	Vložení/odebrání prvku	Kruhový spojový seznam	Obousměrný seznam
Příklad vložení prvků do seznamu – insertAt()					
■ Příklad vložení do seznam čísel <pre>linked_list_t list = { NULL, NULL, 0 }; linked_list_t *lst = &list; push(10, lst); push(5, lst); push(17, lst); push(7, lst); push(21, lst); print(lst); insertAt(55, 2, lst); print(lst); insertAt(0, 0, lst); print(lst); insertAt(100, 10, lst); print(lst); free_list(lst); // cleanup!!!</pre> ■ Výstup programu <pre>\$ clang linked_list.c demo- insertat.c && ./a.out 21 7 17 5 10 21 7 55 17 5 10 0 7 55 17 5 10 0 7 55 17 5 10 100</pre> lec08/demo-insertat.c 32 / 55					
Úvod	Spojový seznam	Start/End	Vložení/odebrání prvku	Kruhový spojový seznam	Obousměrný seznam
Spojový seznam – removeAt(int index)					
■ Odebrání prvku na pozici int index a navázání seznamu. ■ Pokud index > size - 1, smaže poslední prvek, viz getEntry(). ■ Pro navázání seznamu potřebujeme prvek na pozici index - 1. <pre>void removeAt(int index, linked_list_t *list) { // check the arguments first if (index < 0 list == NULL list->head == NULL) { return; } if (index == 0) { pop(list); } else { entry_t *entry_prev = getEntry(index - 1, list); entry_t *entry = entry_prev->next; if (entry != NULL) { //handle connection entry_prev->next = entry_prev->next->next; } if (entry == list->tail) { list->tail = entry_prev; } free(entry); list->count -= 1; } }</pre> Složitost v nejnepříznivějším případě $O(n)$, protože nejdrive musíme prvek najít. lec08/demo-removeat.c 35 / 55					
Úvod	Spojový seznam	Start/End	Vložení/odebrání prvku	Kruhový spojový seznam	Obousměrný seznam
Příklad použití indexOf()					
■ Výstup programu <pre>\$ clang linked_list.c demo- removeat.c && ./a.out 21 7 17 5 10 Remove entry at 3 (5) 21 7 17 10 Remove entry at 3 (10) 21 7 17 Remove entry at 0 (21) 7 17</pre> lec08/demo-removeat.c 36 / 55					
Úvod	Spojový seznam	Start/End	Vložení/odebrání prvku	Kruhový spojový seznam	Obousměrný seznam
Odebrání prvku ze seznamu podle jeho obsahu – remove()					
■ Podobně jako vyhledání prvku podle obsahu můžeme prvky podle obsahu odebrat. ■ Můžeme implementovat přímo nebo s využitím již existujících funkcí indexOf() a removeAt(). ■ Příklad implementace. <pre>void remove(int value, linked_list_t *list) { while ((idx = indexOf(value, list)) >= 0) { removeAt(idx, list); } }</pre> Odebíráme všechny výskyty hodnoty value v seznamu. To co programátor/ka zpravidla řešení (má řešit), ve smyslu intelektuální náročnosti, není ani tak vlastní implementace, jako spíše návrh, jak se má funkce chovat, např. smazání prvního výskytu prvku vs. všech prvků s danou hodnotou. Implementace je do velké části dovednost („řemeslo“), kreativní činnost je spíše návrh struktury programu, definování chování funkcí a definování jmen proměnných a funkcí (identifikátorů). lec08/demo-indexof.c 38 / 55					
Úvod	Spojový seznam	Start/End	Vložení/odebrání prvku	Kruhový spojový seznam	Obousměrný seznam
Příklad použití indexOf() pro spojový seznamu textových řetězců					
■ Porovnání hodnot textových řetězců—strcmp() – knihovna <string.h>. ■ Je nutné zvolit přístup pro alokaci hodnot textových řetězců. ■ Příklad použití. <pre>#include "linked_list-str.h" linked_list_t list = { NULL }; // initialization is important linked_list_t *lst = &list; push("FEE", lst); push("CTU", lst); push("PRP", lst); push("Lecture09", lst); print(lst); char *values[] = { "PRP", "Fee" }; for (int i = 0; i < 2; ++i) { printf("Index of (%s) is %2i\n", values[i], indexOf(values[i],lst)); } free_list(lst); // cleanup !!!</pre> Literály vs. proměnné. lec08/linked_list-str.c je zvolena alokace paměti a kopírování hodnot. \$ clang linked_list-str.c demo-indexof-str.c && ./a.out Lecture09 PRP CTU FEE Index of (PRP) is 1 Index of (Fee) is -1 lec08/demo-indexof-str.c 40 / 55					

Úvod

Spojový seznam

Start/End

Vložení/odebrání prvku

Kruhový spojový seznam

Obousměrný seznam

Spojový seznam s hodnotami typu textový řetězec

- Zajištění správné alokace a uvolnění paměti je v našem příkladě náročnější.
- V případě volání `pop()` je nutné následně paměť uvolnit.

```
/* WARNING printf("Popped value \"%s\\n", pop(list)); */
/* Note, using this will cause memory leakage since we lost the address value to free the memory!!! */
char *str = pop(list);
printf("Popped value \"%s\\n", str);
free(str); /* str must be deallocated */
```

Při práci s dynamickou pamětí a datovými strukturami je nutné zvolit vhodný model (např. kopírování dat) a zajistit správné uvolnění paměti.

- Podobně jako textové řetězce se bude chovat ukazatel na nějakou komplexnější strukturu.
- Projděte si příložené příklady, zkuste si naimplementovat vlastní řešení a otestovat správnou alokaci a uvolnění paměti!

lec08/linked_list-str.h, lec08/linked_list-str.c, lec08/demo-indexof-str.c

Jan Faigl, 2025

BOB36PRP – Přednáška 08: Spojové struktury

41 / 55

Úvod

Spojový seznam

Start/End

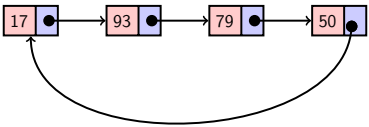
Vložení/odebrání prvku

Kruhový spojový seznam

Obousměrný seznam

Kruhový spojový seznam

- Položka `next` posledního prvku může odkazovat na první prvek.
- Tak vznikne kruhový spojový seznam.

- Při přidání prvku na začátek je nutné aktualizovat hodnotu `next` posledního prvku.

Jan Faigl, 2025

BOB36PRP – Přednáška 08: Spojové struktury

43 / 55

Úvod

Spojový seznam

Start/End

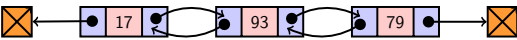
Vložení/odebrání prvku

Kruhový spojový seznam

Obousměrný seznam

Obousměrný spojový seznam

- Každý prvek obsahuje odkaz na následující a předchozí položku v seznamu, položky `prev` a `next`.
- První prvek má nastavenou položku `prev` na hodnotu `NULL`.
- Poslední prvek má `next` nastavenou na `NULL`.
- Příklad obousměrného seznamu celých čísel.

Jan Faigl, 2025

BOB36PRP – Přednáška 08: Spojové struktury

45 / 55

Úvod

Spojový seznam

Start/End

Vložení/odebrání prvku

Kruhový spojový seznam

Obousměrný seznam

Příklad – Obousměrný spojový seznam

- Prvek listu má hodnotu (`value`) a dva odkazy (`prev` a `next`).
- Alokaci prvku provedeme funkcí s inicializací na základní hodnoty.

```
typedef struct dll_entry {
    int value;
    struct dll_entry *prev;
    struct dll_entry *next;
} dll_entry_t;
typedef struct {
    dll_entry_t *head;
    dll_entry_t *tail;
} doubly_linked_list_t;
```

```
dll_entry_t* allocate_dll_entry(int value)
{
    dll_entry_t *new_entry = myMalloc(sizeof(
        dll_entry_t));
    new_entry->value = value;
    new_entry->next = NULL;
    new_entry->prev = NULL;
    return new_entry;
}
```

lec08/doubly_linked_list.h, lec08/doubly_linked_list.c

Jan Faigl, 2025

BOB36PRP – Přednáška 08: Spojové struktury

46 / 55

Úvod

Spojový seznam

Start/End

Vložení/odebrání prvku

Kruhový spojový seznam

Obousměrný seznam

Obousměrný spojový seznam – vložení prvku

- Vložení prvku před prvek `cur`:

- Napojení vloženého prvku do seznamu, hodnoty `prev` a `next`;
- Aktualizace `next` předchozí prvku k prvku `cur`;
- Aktualizace `prev` proměnné prvku `cur`.

```
void insert_dll(int value, dll_entry_t *cur)
{
    assert(cur);
    dll_entry_t *new_entry = allocate_dll_entry(value);
    new_entry->next = cur;
    new_entry->prev = cur->prev;
    if (cur->prev != NULL) {
        cur->prev->next = new_entry;
    }
    cur->prev = new_entry;
}
```

lec08/doubly_linked_list.c

Jan Faigl, 2025

BOB36PRP – Přednáška 08: Spojové struktury

47 / 55

Úvod

Spojový seznam

Start/End

Vložení/odebrání prvku

Kruhový spojový seznam

Obousměrný seznam

Obousměrný spojový seznam– přidání prvku na začátek push()

```
void push_dll(int value, doubly_linked_list_t *list)
{
    assert(list);
    dll_entry_t *new_entry = allocate_dll_entry(value);
    if (list->head) { // an entry already in the list
        new_entry->next = list->head; // connect new -> head
        list->head->prev = new_entry; // connect new <- head
    } else { //list is empty
        list->tail = new_entry;
    }
    list->head = new_entry; //update the head
}
```

lec08/doubly_linked_list.c

Jan Faigl, 2025

BOB36PRP – Přednáška 08: Spojové struktury

48 / 55

Úvod

Spojový seznam

Start/End

Vložení/odebrání prvku

Kruhový spojový seznam

Obousměrný seznam

Obousměrný spojový seznam – tisk seznamu

```
void print_dll(const doubly_linked_list_t *list)
{
    if (list && list->head) {
        dll_entry_t *cur = list->head;
        while (cur) {
            printf("%i%s", cur->value, cur->next ? " " : "\\n");
            cur = cur->next;
        }
    }
}

void printReverse(const doubly_linked_list_t *list)
{
    if (list && list->tail) {
        dll_entry_t *cur = list->tail;
        while (cur) {
            printf("%i%s", cur->value, cur->prev ? " " : "\\n");
            cur = cur->prev;
        }
    }
}
```

lec08/doubly_linked_list.c

Jan Faigl, 2025

BOB36PRP – Přednáška 08: Spojové struktury

49 / 55

Úvod

Spojový seznam

Start/End

Vložení/odebrání prvku

Kruhový spojový seznam

Obousměrný seznam

Příklad použití

```
#include "doubly_linked_list.h"
doubly_linked_list_t list = { NULL, NULL };
doubly_linked_list_t *list = &list;
push_dll(17, list); push_dll(93, list);
push_dll(79, list); push_dll(11, list);
printf("Regular print: ");
print_dll(list);
printf("Revert print: ");
printReverse(list);
free_dll(list);
```

- Výstup programu

```
$ clang doubly_linked_list.c demo-double_linked_list.c
$ ./a.out
Regular print: 11 79 93 17
Revert print: 17 93 79 11
```

lec08/doubly_linked_list.c
lec08/demo-doubly_linked_list.c

Jan Faigl, 2025

BOB36PRP – Přednáška 08: Spojové struktury

50 / 55

Úvod

Spojový seznam

Start/End

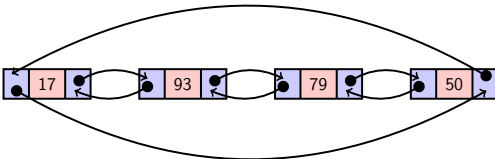
Vložení/odebrání prvku

Kruhový spojový seznam

Obousměrný seznam

Kruhový obousměrný seznam

- Položka `next` posledního prvku odkazuje na první prvek.
- Položka `prev` prvního prvku odkazuje na poslední prvek.

Jan Faigl, 2025

BOB36PRP – Přednáška 08: Spojové struktury

51 / 55

Část II

Část 2 – Zadání 8. domácího úkolu (HW08)

Zadání 8. domácího úkolu HW08

Téma: Kruhová fronta v poli

Povinné zadání: **3b**; Volitelné zadání: **není**; Bonusové zadání: **není**

- **Motivace:** Práce s pamětí a datovými strukturami.
- **Cíl:** Prohloubit si znalost paměťové reprezentace a dynamické alokace paměti s uvolňováním.
- **Zadání:** <https://cw.fel.cvut.cz/wiki/courses/b0b36prp/hw/hw08>
 - Implementace kruhové fronty s využitím předalokovaného pole pro vkládané prvky.
 - **Volitelné zadání** rozšiřuje úlohu o dynamické zvětšování a zmenšování kapacity fronty podle aktuálních požadavků na počet vkládaných/odebíraných prvků.
- **Termín odevzdání:** **09.01.2026, 23:59:59 PST.**

PST – Pacific Standard Time

Shrnutí přednášky

Jan Faigl, 2025 BOB36PRP – Přednáška 08: Spojové struktury 52 / 55

Diskutovaná témata

Diskutovaná témata

- Spojové struktury
 - Jednosměrný spojový seznam;
 - Obousměrný spojový seznam;
 - Kruhový obousměrný spojový seznam.
- Implementace operací `push()`, `pop()`, `size()`, `back()`, `pushEnd()`, `popEnd()`, `insertAt()`, `getEntry()`, `getAt()`, `removeAt()`, `indexOf()`.
- Použití spojového seznamu pro dynamicky alokované hodnoty prvků seznamu.
- Přístě abstraktní datový typ (ADT).

Jan Faigl, 2025 BOB36PRP – Přednáška 08: Spojové struktury 55 / 55

Kódovací příklad – Dynamická knihovna

Kódovací příklad – list.c 1/2

```
1 #include <stdio.h>
2 #include <stdlib.h>
3 #include <stdbool.h>
4 #include "list.h"
5 struct item {
6     void *value;
7     struct item *next;
8 };
9 struct list {
10     struct item *root;
11     bool (*isLess)(const void *a, const void *b);
12 };
13 enum { ERROR_MEM = 101 };
14
15 void* create(void)
16 {
17     struct list *ret = malloc(sizeof(struct list));
18     if (!ret) {
19         fprintf(stderr, "ERROR: cannot allocate memory for
20             list!\n");
21         exit(ERROR_MEM);
22     }
23     ret->root = NULL;
24     ret->isLess = NULL;
25     return ret;
26 }
27 void release(void* list)
28 {
29     if (list && !list) {
30         struct list *list = (struct list*)list;
31         struct item *cur = list->root;
32         while (cur) {
33             struct item *t = cur;
34             cur = cur->next;
35             free(t->value); //Případě specifická funkce
36             free(t); // pro složený typ s ukazateli
37         }
38         free(list);
39         *list = NULL;
40     }
41 }
```

Jan Faigl, 2025 BOB36PRP – Přednáška 08: Spojové struktury 59 / 55

Jan Faigl, 2025 BOB36PRP – Přednáška 08: Spojové struktury 53 / 55

Kódovací příklad – Dynamická knihovna

Část IV Appendix

Jan Faigl, 2025 BOB36PRP – Přednáška 08: Spojové struktury 56 / 55

Kódovací příklad – Dynamická knihovna

Kódovací příklad – list.c 2/3

```
47 void setLess(void *list, bool (*isLess)(const void *a, const void *b))
48 {
49     if (!list) {
50         struct list *list = (struct list*)list;
51         if (list && list->root) {
52             ret = list->root->value;
53         }
54     }
55     static void* allocate_item(void *value)
56     {
57         struct item *ret = malloc(sizeof(struct item));
58         if (!ret) {
59             fprintf(stderr, "ERROR: cannot allocate memory for list item!\n");
60             exit(ERROR_MEM);
61         }
62         ret->value = value;
63         ret->next = NULL;
64         return ret;
65 }
66
67 void* pop(void *list)
68 {
69     void *ret = NULL;
70     struct list *list = (struct list*)list;
71     if (list && list->root) {
72         ret = list->root->value;
73         struct item *p = list->root;
74         list->root = list->root->next;
75         free(p);
76         return ret;
77     }
78     return NULL;
79 }
80
81 void* pushLess(struct list *list, struct item *item)
82 {
83     if (!list->root || list->isLess(item->value, list->root->value)) {
84         item->next = list->root; // ok i pro root == NULL
85         list->root = item;
86         return;
87     }
88     struct item *prev = list->root;
89     struct item *cur = prev->next; // list->root není NULL
90     while (cur && !list->isLess(item->value, cur->value)) {
91         prev = cur;
92         cur = cur->next;
93     }
94     item->next = cur; //item bude poslední if cur == NULL
95     prev->next = item;
96 }
```

Jan Faigl, 2025 BOB36PRP – Přednáška 08: Spojové struktury 60 / 55

- Funkce `pop()` vrací `NULL` v případě prázdného seznamu.
- Při práci se seznamem explicitně přetypujeme vstupní argument `list` na typ ukazatel na `struct list*`.
- Při výmnutí delegujeme správu paměti alokované na adrese `value` volající funkci (adresa je návratová hodnota funkce).

- Funkce `setLess()` nastavuje ukazatel na funkci.
- Funkce `allocate_item()` nastavuje `next` na `NULL`.
- Položka `value` je adresa dynamicky alokované paměti.

Jan Faigl, 2025 BOB36PRP – Přednáška 08: Spojové struktury 54 / 55

Kódovací příklad – Dynamická knihovna

Kódovací příklad – Dynamická knihovna

- Knihovna s implementací (spojového) seznamu pro ukládání dynamicky alokovaných položek.
- Pro jednoduchost při chybě dynamické alokace program ukončíme s výstupem na `stderr`.
- Implementujeme funkci `push()`, která nepřídá hodnoty `NULL`.
- Prázdný seznam je indikován návratovou hodnotou `NULL` funkce `pop()`.
- Implementujeme nastavení funkce porovnání položek `setLess()`, kterou využijeme při vkládání položek do seznamu. Uspořádání položek dojde při volání `push()`.
- Vytvoříme dvě verze knihovny s/bez uspořádání položek, které budeme linkovat dynamicky.

```
1 #ifndef __LIST_H__
2 #define __LIST_H__
3
4 void* create(void); // void* - konkrétní typ považujeme za vnitřní záležitost knihovny.
5 void release(void** list); // argument list musí odpovídat typu z volání create()!
6 void setLess(void *list, bool (*isLess)(const void *a, const void *b));
7 void push(void *list, void *value);
8 void* pop(void *list);
9
10 #endif
```

Návrhová volba

Implementujeme insert sort.

list.h

Jan Faigl, 2025 BOB36PRP – Přednáška 08: Spojové struktury 58 / 55

Kódovací příklad – Dynamická knihovna

Kódovací příklad – list.c 3/3

```
66 static void pushLess(struct list *list, struct item *item)
67 {
68     if (!list->root || list->isLess(item->value, list->root->value)) {
69         item->next = list->root; // ok i pro root == NULL
70         list->root = item;
71         return;
72     }
73     struct item *prev = list->root;
74     struct item *cur = prev->next; // list->root není NULL
75     while (cur && !list->isLess(item->value, cur->value)) {
76         prev = cur;
77         cur = cur->next;
78     }
79     item->next = cur; //item bude poslední if cur == NULL
80     prev->next = item;
81 }
```

- Privátní funkce `pushLess()` v rámci `list.c`.
- Funkce využívá nastavenou funkci `list->isLess`.
- Funkce vkládá `item` před první položku seznamu, která je větší (dle `isLess()`).

```
84 void push(void *list, void *value)
85 {
86     struct list *list = (struct list*)list;
87     if (list || value) { // ukládání hodnot NULL
88         return; // není podporováno (ignorujeme)
89     }
90     struct item *n = allocate_item(value);
91     #ifdef WITH_LESS // isLess pouze pokud WITH_LESS
92     if (list->isLess) {
93         pushLess(list, n);
94         return;
95     }
96     #endif
97     if (list->root) {
98         n->next = list->root;
99     }
100     list->root = n;
101 }
```

- Východí implementace `push()` vkládá hodnoty na začátek seznamu.
- Pokud je `list.c` kompilován s `WITH_LESS`, dochází k využití `isLess()`.
Např. `clang -DWITH_LESS list.c`

Jan Faigl, 2025 BOB36PRP – Přednáška 08: Spojové struktury 61 / 55

Kódovací příklad – Volání rozhraní seznamu 1/3

```
1 #include <stdio.h>
2 #include <stdlib.h>
3 #include <stdbool.h>
4 #include <string.h>
5 #include "list.h"
6 bool isLess(const void *a, const void *b);
10 int main(void)
11 {
12     int ret = EXIT_SUCCESS;
13     char *line = NULL; // musí být NULL, alokace v getline()
14     size_t linecap = 0; // délka alokované paměti v getline()
15     ssize_t ln = 0; // délka načteného řetězce
16     void *list = create(); // vytvoření seznamu z list.h
17     setLess(list, isLess); // nastavení funkce isLess()
18 }
```

demo.c

- Hodnoty textových řetězců jsou dynamicky alokovány.
- Načítání hodnot realizujeme funkcí `getline()`, která alokuje potřebnou paměť dynamicky.
- Seznam vytvoříme voláním funkce `create()`.
- Nastavíme funkci `isLess()`.

```
20 while ( (ln = getline(&line, &linecap, stdin)) > 0 ) {
21     if (line[ln-1] == '\n') { // ln vždy alespoň 1!
22         line[ln-1] = '\0'; // ignorujeme konec řádku
23     }
24     printf(stderr, "DEMO: read %Ta\n", line);
25     push(list, line); // přidáme do seznamu
26     linecap = 0;
27     line = NULL; // vynucujeme novou alokaci
28 }
29 while ( (line = pop(list)) ) {
30     printf("Popped value is %Ta\n", line);
31     free(line); // uvolňujeme řádek z paměti
32 }
33 release(list);
34 return ret;
35 }
36 bool isLess(const void *a, const void *b)
37 {
38     return strcmp(a, b) < 0; // lexicografická porovnání
39 }
40 }
```

demo.c

- Přidáním řádku do seznamu delegujeme zodpovědnost za správu paměti (smazání) seznamu, nebo následnému volání `pop()` a smazání řádku.
- Obsah seznamu vytiskneme voláním `pop()`.

Kódovací příklad – Volání rozhraní seznamu 2/3

```
$ clang -fPIC -c list.c
$ clang -shared -o liblist.so.1 list.o
$ clang -g -DWITH_LESS -fPIC -c list.c
$ clang -shared -o liblist.so.2 list.o
$ ln -s liblist.so.1 liblist.so
$ clang -g -L. -Wl,-rpath=. -llist -o demo demo.c
$ ldd demo
demo:
liblist.so => ./liblist.so (0x80024d000)
libc.so.7 => /lib/libc.so.7 (0x800251000)
```

- Vytvoříme dvě verze (bez/s `isLess()`) dynamicky linkované knihovny `liblist.so.1` a `liblist.so.2`.
- Konkrétní (aktuální verzi) odkážeme symbolickým odkazem (nebo jen nakopírujeme) jako soubor `liblist.so`.
- Program `demo.c` zkompilujeme s knihovnou `list`.
- Dynamicky linkované knihovny programu můžeme zobrazit, např. nástrojem `ldd`.

ldd – list dynamic object dependencies.

```
■ Vytvoříme vstupní soubor in.txt a přeměrujeme stdin.
1 cat in.txt
2 4
3 2
4 16
5 13
6 6
7 1
8 3
9 8
10 8
11 15
12
```

```
13 ./demo <in.txt 2>&1 | head -n 12
14 DEBUG: read " 4"
15 DEBUG: read " 2"
16 DEBUG: read " 16"
17 DEBUG: read " 13"
18 DEBUG: read " 6"
19 DEBUG: read " 1"
20 DEBUG: read " 3"
21 DEBUG: read " 8"
22 DEBUG: read " 9"
23 DEBUG: read " 15"
24 Popped value is " 15"
25 Popped value is " 9"
```

Kódovací příklad – Volání rozhraní seznamu 3/3

- Verze bez `isLess()`, knihovna `liblist.so.1`.
- Verze s `isLess()`, knihovna `liblist.so.2`.

```
$ rm -rf liblist.so
$ ln -s liblist.so.1 liblist.so
$ ls -l liblist.so
lrwxr-xr-x 1 liblist.so -> liblist.so.1
$ ./demo < in.txt 2>/dev/null
Popped value is " 15"
Popped value is " 9"
Popped value is " 13"
Popped value is " 5"
Popped value is " 3"
Popped value is " 1"
Popped value is " 6"
Popped value is " 13"
Popped value is " 16"
Popped value is " 2"
Popped value is " 3"
Popped value is " 4"
Popped value is " 5"
Popped value is " 6"
Popped value is " 9"
```

```
$ rm -rf liblist.so
$ ln -s liblist.so.2 liblist.so
$ ls -l liblist.so
lrwxr-xr-x 1 liblist.so -> liblist.so.2
$ ./demo < in.txt 2>/dev/null
Popped value is " 1"
Popped value is " 13"
Popped value is " 15"
Popped value is " 16"
Popped value is " 2"
Popped value is " 3"
Popped value is " 4"
Popped value is " 5"
Popped value is " 6"
Popped value is " 9"
```